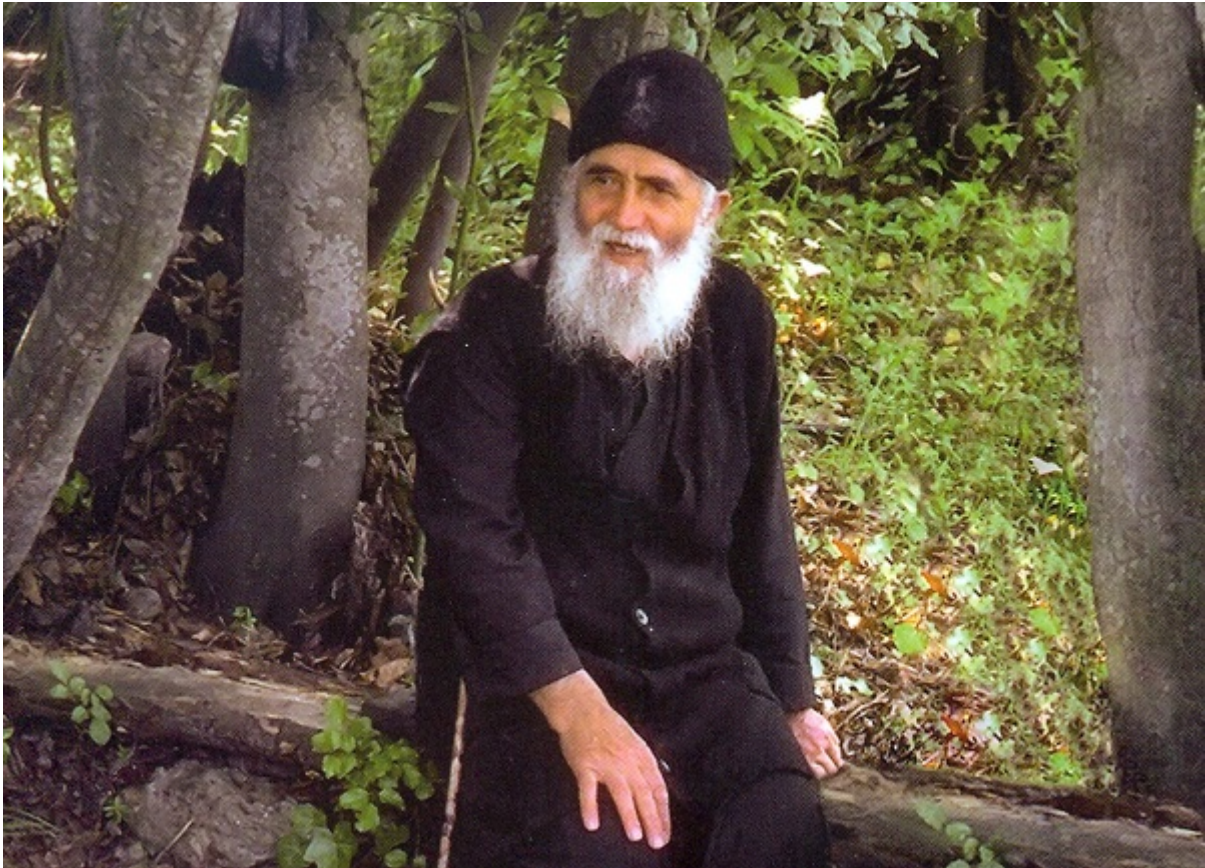

Άνθρωπος παγκοσμιοποιημένος και παγκόσμιος· στην ιερή μνήμη του Αγίου Παΐσιου (Γεώργιος Ι. Μαντζαρίδης, Ομότιμος Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

[/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

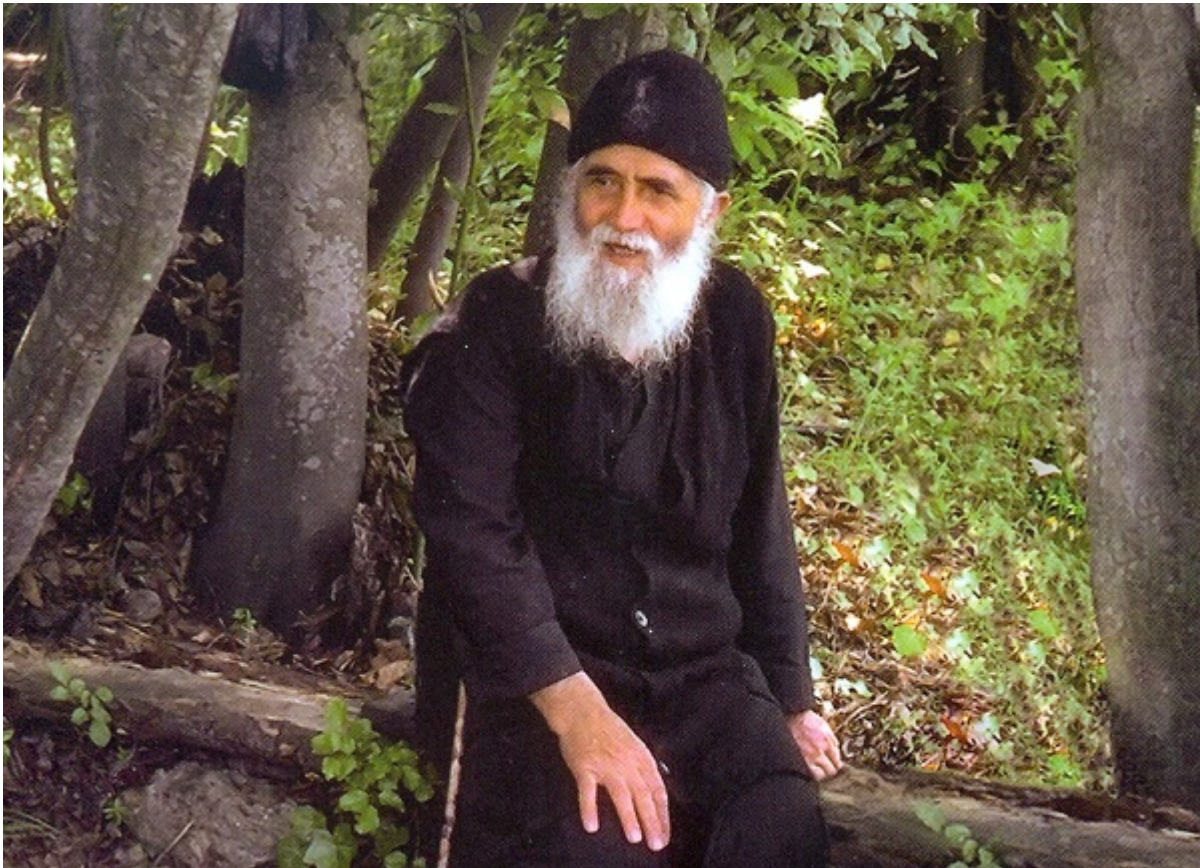

Ο άνθρωπος δεν έγινε για να μείνει αυτό που είναι. Έγινε για να γίνει αυτό που δεν είναι. Το μεγαλείο του ανθρώπου δεν βρίσκεται στο παρόν ή στο παρελθόν του. Βρίσκεται στο μέλλον του. Η στασιμότητα στο παρόν ως ακινησία είναι ταυτόσημη με τον θάνατο. Και η κίνηση προς το παρελθόν είναι κίνηση προς το μη όν, από το οποίο κληθήκαμε με το δημιουργικό πρόσταγμα. Μόνο η κίνηση προς το μέλλον φανερώνει ζωντάνια και δυνατότητα προκοπής.

Ο χρόνος της ζωής του καθενός αποκτά νόημα και περιεχόμενο, μόνο όταν εκδιπλώνεται ως κίνηση προς εκπλήρωση του σκοπού της υπάρξεώς του· του σκοπού για τον οποίο δημιουργήθηκε. Και ο σκοπός αυτός είναι να γίνει αυτό που δεν είναι. Εικονίζει τον Θεό και καλείται να γίνει όμοιός του. Να γίνει θεός κατά

χάρη.

Παραταύτα όλες σχεδόν οι επιστημονικές έρευνες για τον άνθρωπο και τον κόσμο είναι στραμμένες συνήθως στο παρελθόν· στον αρχάνθρωπο και στις πρώτες στιγμές της δημιουργίας του κόσμου: Πώς ήταν αρχικά ο άνθρωπος; Ποια εξέλιξη είχε; Ποιες ήταν οι συνθήκες της ζωής του; Πώς έφτασε στην σημερινή του κατάσταση; Πώς εμφανίστηκε ο κόσμος; Ποια ήταν η αρχή του σύμπαντος; Ποιες είναι οι πραγματικές του διαστάσεις κ.ο.κ.

Πλήθος ερευνητών από τα διάφορα μέρη του κόσμου εργάζονται την στιγμή αυτή στο ερευνητικό κέντρο του Cern της Ελβετίας και τεράστια ποσά ξοδεύονται, για να γνωρίσει ο άνθρωπος το παρελθόν και να προσεγγίσει η γνώση του, έστω και για μερικά πολιοσημύρια του δευτερολέπτου, πίσω, την μεγάλη έκρηξη. Και μπαίνει κάποιος στον πειρασμό να απορρήσει μαζί με τον σοφό Σωκράτη και να πει: «Τί τέλος πάντων συμβαίνει με τους ανθρώπους αυτούς; Φαντάστηκαν πώς έμαθαν όσο πρέπει τα ανθρώπινα πράγματα και επιδόθηκαν στα άλλα, ή μήπως άφησαν τα ανθρώπινα και εξετάζουν άλλα πράγματα νομίζοντας μάλιστα πως έτσι κάνουν το καθήκον τους;»[1].

Πρώτιστο καθήκον κάθε ανθρώπου είναι να προσπαθήσει να εξετάσει και να γνωρίσει τον εαυτό του. Και πρώτη συνέπεια μιας τέτοιας προσπάθειας είναι η ταπείνωση και η μετάνοια. Όταν εξετάσει κάποιος τον εαυτό του και γνωρίσει την

εσωτερική του κατάσταση, όταν καταλάβει τι πραγματικά είναι και τι θα έπρεπε να είναι, είναι φυσικό να ταπεινωθεί, να μετανοήσει γι' αυτό που είναι και να θελήσει να διορθωθεί.

Υπάρχει βέβαια και η άλλη εκδοχή· να δικαιώσει τον εαυτό του και να τον θεωρήσει σχεδόν άγιο, γιατί δεν έκανε κανένα τρανταχτό κακό στην ζωή του (δεν σκότωσε, δεν λήστεψε, δεν ατίμασε). Γι' αυτό χρειάζεται να έχει και κάποιο μέτρο συγκρίσεως στην συνείδησή του· να ξέρει, τι είναι ο άνθρωπος. Πού έγκειται η αξία του και ποιος είναι ο σκοπός της ζωής του.

Ο Γέροντας Παΐσιος, ο μεγάλος αυτός άγιος της εποχής μας, ήδη σε προχωρημένη ηλικία σημειώνει: «Άσπρισα εξωτερικά ως Μοναχός. Μαυρίζω, όσο πάω, εσωτερικά πάλι ως Μοναχός αμελής, αλλά δικαιολογώ τον εαυτό μου ως άρρωστο, όταν τυχαίνει να είμαι άρρωστος, και άλλοτε πάλι δικαιολογούμαι ως άρρωστος, ενώ είμαι καλά, και θέλω σανίδα βρεγμένη»[2]. Εξάλλου στην Πνευματική διαθήκη του γράφει τα εξής: «Του λόγου μου, ο Μοναχός Παΐσιος, όπως εξέτασα τον εαυτό μου, είδα ότι όλες τις εντολές του Κυρίου τις παρέβην, όλες τις αμαρτίες τις έχω κάνει. Δεν έχει σημασία, εάν ορισμένες έχουν γίνει σε μικρότερο βαθμό, διότι δεν έχω ελαφρυντικά, επειδή με έχει ευεργετήσει πολύ ο Κύριος. Εύχεσθε να με ελεήσει, ο Κύριος».

Ποιο ήταν το μέτρο, με το οποίο συνέκρινε ο Γέροντας Παΐσιος τον εαυτό του; Το μέτρο αυτό, όπως γίνεται φανερό από την Πνευματική διαθήκη του, ήταν οι εντολές του Θεού. Και ποιο ήταν το Ιδανικό που είχε στον νου του; Ποιος ήταν ο άνθρωπος, που ήθελε να σμιλεύσει στην ζωή του; Το Ιδανικό του αυτό ήταν ο πραγματικός άνθρωπος. Ο άνθρωπος, όπως τον θέλησε ο Δημιουργός του· δημιουργήμα «καθ' ομοίωσίν» Του[3].

Ο άνθρωπος δεν έγινε, για να μείνει αυτό που είναι· φθαρτός και θνητός. Έγινε, για να γίνει κάτι που δεν είναι· άφθαρτος και αθάνατος. Έγινε, για να καταστεί όμοιος με τον Θεό, κτιστός θεός, θεός κατά χάρη. Ο άνθρωπος που φτάνει στην τελείωσή του, γράφει ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής, γίνεται κατά πάντα θεός, μόνο που δεν μετέχει στην θεία ουσία («πάν ει τι περ έστιν ο Θεός, χωρίς τής κατ' ουσίαν ταυτότητος»)[4], γιατί τότε θα έπαυε ουσιαστικά να υπάρχει ο άνθρωπος και θα υπήρχε καθαρός πανθεισμός.

Φαίνεται όμως ότι ο άνθρωπος αποστρέφεται τον υψηλό αυτόν προορισμό. Δεν τον αναζητεί. Δεν τον ερευνά. Τον αποφεύγει. Και αποφεύγει κανείς συνήθως κάτι που το φοβάται. Όλες οι μακροχρόνιες αναζητήσεις και έρευνες του ανθρώπου στρέφονται, όπως είπαμε, στο παρελθόν, στην προϊστορία του και στην προϊστορία του κόσμου. Ιδιαίτερα μάλιστα στην σημερινή εποχή, που χαρακτηρίστηκε ως μετα-

νεωτερική, φαίνεται όλα να γίνονται παρελθόν και να έχει κλείσει κάθε προοπτική προς το μέλλον.

Ο ίδιος ο χαρακτηρισμός της εποχής μας ως μετα-νεωτερικής φαίνεται να δηλώνει το τέλος των ιστορικών εποχών. Ποια εποχή μπορεί να νοηθεί μετά την μετα-νεωτερική; Και πολλές όμως άλλες μαρτυρίες προδίδουν την έννοια κάποιου αποκλεισμού του μέλλοντος, κάποιου τερματισμού στο παρόν, ή ακόμα περισσότερο κάποια γεύση του τέλους των πάντων. Έτσι γίνεται λόγος σήμερα για το τέλος των ιδεολογιών, το τέλος της φιλοσοφίας, το τέλος της πολιτικής, το τέλος της ιστορίας.

Το φαινόμενο αυτό δεν είναι βέβαια άσχετο με τις γενικότερες εμπειρίες, που έχει ο σύγχρονος άνθρωπος και με τις δυσοίωνες προοπτικές στην οικονομία, την οικολογία και σε πολλές άλλες περιοχές. Εκείνο όμως που δημιουργεί την ιδιαιτερότητα της εποχής μας είναι η φοβερή αλλοτρίωση του ανθρώπου ως προσώπου, η απογύμνωση από τον εσωτερικό του κόσμο, η αριθμοποίηση και η υπαγωγή του στις μηχανές.

Γράφει ο Γέροντας Παΐσιος: «Πλήθυναν οι μηχανές, πλήθυνε ο περισπασμός, έκαναν και τον άνθρωπο μηχανή, και τώρα οι μηχανές και τα σίδερα κάνουν κουμάντο και τον άνθρωπο. Γι αυτό έγιναν και οι καρδιές των ανθρώπων σιδερένιες. Με όλα αυτά τα μέσα που υπάρχουν, δεν καλλιεργείται η συνείδηση των ανθρώπων»[5].

Η καλλιέργεια της συνειδήσεως με γνώμονα το θέλημα του Θεού και την εφαρμογή των εντολών του, που συνοψίζονται στην διπλή εντολή της αγάπης, πλαταίνει την καρδιά του ανθρώπου έτσι, ώστε να μπορεί να αγκαλιάζει όλον τον κόσμο, ολόκληρη την κτίση· να γίνεται παγκόσμιος. Τέτοιοι ήταν οι άγιοι της Εκκλησίας μας· άνθρωποι παγκόσμιοι.

Προϋπόθεση για την παγκοσμιότητα είναι ο αφανισμός του εγωισμού, που περιορίζει τον άνθρωπο στον εαυτό του και τον απομονώνει από τον Θεό και τους συνανθρώπους του.

Ο εγωισμός κάνει τον άνθρωπο να διατηρεί τα πάντα για τον εαυτό του και να χρησιμοποιεί όλους και όλα για το συμφέρον του. Τέτοιον τύπο ανθρώπου διαμορφώνει η σύγχρονη παγκοσμιοποίηση. Αυτός είναι ο άνθρωπος της παγκοσμιοποιούμενης εποχής μας.

Τελείως αντίθετος είναι ο παγκόσμιος άνθρωπος. Αυτός ανοίγει τον εαυτό του και πλαταίνει την καρδιά του, για να χωρέσει μέσα της ολόκληρος ο κόσμος. Αφανίζει

το εγώ του και το μετατρέπει σε ένα παγκόσμιο εμείς. Βλέπει τον αληθινό εαυτό του στα πρόσωπα των άλλων, και μέσα από το πρόσωπο του κάθε άλλου βλέπει το πρόσωπο του Χριστού: «Εφ' όσον εποιήσατε ενί τούτων των αδελφών μου των ελαχίστων, εμοί εποιήσατε»[6].

Τέτοιος ήταν και ο Γέροντας Παΐσιος. Άνθρωπος παγκόσμιος, όπως και άλλοι Πατέρες της Εκκλησίας μας, που χαρακτηρίζονται από τους εκκλησιαστικούς υμνογράφους ως «Πατέρες παγκόσμιοι». Όλοι αυτοί είναι μιμητές του πρώτου παγκόσμιου ανθρώπου, του νέου Αδάμ, του Χριστού, που αποτελεί το θεμέλιο και το πρότυπο της ενότητας και της παγκοσμιότητας των ανθρώπων.

Ζούμε στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Σε μια εποχή που ισοπεδώνει τα πρόσωπα και τα αντιμετωπίζει ως παραγωγικές και καταναλωτικές μονάδες. Σε μια εποχή που διαμορφώθηκε από εντελώς διαφορετικά πολιτικά συστήματα, τα οποία όμως κατά παράδοξο, αλλά όχι και θεολογικά ανεξήγητο τρόπο, συμφωνούσαν σε κάτι· στον αφανισμό του ανθρώπου ως προσώπου. Συμφωνούσαν, και γι' αυτό κατέληξαν από τις διαμετρικά αντίθετες αφετηρίες τους στο ίδιο αποτέλεσμα, στην παγκοσμιοποίηση. Ήταν βέβαια αδύνατο να προσεγγίσει και πολύ περισσότερο να καταλήξει οποιοδήποτε από τα συστήματα αυτά στην παγκοσμιότητα.

Η παγκοσμιότητα προωθείται και πραγματοποιείται με την παρουσία παγκοσμίων ανθρώπων· με πρόσωπα που καλλιεργούν ταπεινό φρόνημα, αφανίζουν τον εγωισμό τους και αγκαλιάζουν με αγάπη ολόκληρο τον κόσμο. Τέλειος άνθρωπος είναι ο παγκόσμιος άνθρωπος. Και τέλεια κοινωνία είναι η κοινωνία που συγκροτείται με παγκόσμιους ανθρώπους.

Πώς όμως μπορούμε να φανταστούμε ή να εννοήσουμε μια τέτοια κοινωνία; Σήμερα η Βιολογία μας πληροφορεί ότι το καθένα από τα κύτταρα κάποιου οργανισμού περιέχει όλες τις πληροφορίες για την σύσταση του οργανισμού αυτού. Με άλλα λόγια το κάθε ένα από τα κύτταρα κάποιου οργανισμού περιλαμβάνει μέσα του ολόκληρο τον οργανισμό στον οποίο ανήκει και θα μπορούσε να τον αναπαραγάγει. Αυτό ισχύει για τα φυτά, τα ζώα και τον άνθρωπο. Εδώ άλλωστε στηρίζονται και οι προσπάθειες που καταβάλλονται για την κλωνοποίηση.

Η ομοιότητα όμως αυτή όλων των κυττάρων δεν τα ισοπεδώνει ούτε τα εμποδίζει να διαφοροποιούνται και να σχηματίζουν την απέραντη ποικιλία των ιστών, των οργάνων και των μελών του σώματος· το αίμα, τα σπλάχνα, τα χέρια, τα πόδια, τα μάτια κ.τ.λ. Όλα τα κύτταρα του οργανισμού μας είναι καταρχήν όμοια μεταξύ τους, αλλά και όλα διαφοροποιούνται, για να συγκροτήσουν την αρμονική ενότητα

του αδιαίρετου οργανισμού μας.

Ο ανθρώπινος λοιπόν, όπως και κάθε άλλος ζωντανός οργανισμός, σχηματίζεται με κύτταρα, που το καθένα περιέχει μέσα του δύναμη ολόκληρο τον οργανισμό. Έτσι και η ανθρώπινη κοινωνία, για να έχει οργανική ενότητα, παγκοσμιότητα, πρέπει να έχει ανθρώπους, που ο καθένας τους να περιέχει μέσα του με την δύναμη της συμφωνίας και της αγάπης ολόκληρη την ανθρώπινη κοινωνία. Όταν ορισμένα κύτταρα του ανθρώπινου οργανισμού επαναστατούν και αυτονομούνται, τότε αρχίζουν να αναπτύσσονται σε βάρος του οργανισμού, μέχρι να τον καταστρέψουν και να καταστραφούν και τα ίδια (κακοήθεις όγκοι, καρκινώματα). Το ίδιο ισχύει και για την ανθρώπινη κοινωνία.

Απέναντι στην καταλυτική για τον άνθρωπο και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια παγκοσμιοποίηση που προωθείται στην εποχή μας, υπάρχει η χριστιανική παγκοσμιότητα. Η παγκοσμιότητα που καλλιέργησαν με την ταπείνωση και την αγάπη τους οι Άγιοι και οι Πατέρες της Εκκλησίας μας. Η παγκοσμιότητα της καρδιάς, την οποία έζησε και πρόβαλε στα χρόνια μας ο Γέροντας Παΐσιος, που όταν ρωτήθηκε, τι λέει η καρδιά του, είπε: «Αυτό που λέει η καρδιά μου είναι, να πάρω το μαχαίρι, να την κόψω κομματάκια, να την μοιράσω στον κόσμο, και ύστερα να πεθάνω».

1. Βλ. Ξενοφώντος, Απομνημονεύματα 1,1,11-12.
2. Γέροντος Παΐσιου Αγιορείτου, Επιστολές, Σουρωτή Θεσσαλονίκης 62002, σ. 219.
3. Βλ. Γεν.1,26.
4. Μαξίμου Ομολογητού, Περί αποριών, PG 91,1308B.
5. Γέροντος Παΐσιου Αγιορείτου, Λόγοι Α', Με πόνο και αγάπη, Σουρωτή Θεσσαλονίκης 1998, σ. 143.
6. Ματθ, 25,40.

Πηγή: Περιοδική έκδοση Ιεράς Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας, «Ενατενίσεις», τ. 23, σελ. 12-15, Ιούλιος - Δεκέμβριος 2014